

Terveisiä Sodankylästä, inklusiivisesta ja erityisen iloisesta kouluarjesta!

Inklusiosta, sen toimivuudesta ja ennen kaikkea toimimattomuudesta, on viime vuosina kirjoitettu ja puhuttu paljon. Tässä artikkelissa erityisluokanopettaja Päivi Neitola kuvailee inklusion toteutumista Sodankylän Tähtikunnan koulussa. Luokanopettajana Neitola on työskennellyt monipuolisesti erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden kanssa, joista etenkin toiminta-alueittain opiskelevat oppilaiden opetus muovaa hänen työtään inklusiiviseen suuntaan.

Teksti Päivi Neitola

Työskentelen Sodankylässä Tähtikunnan koulussa ja kirjoitan teille nyt erityisen iloisesta ja inklusiivisesta kouluarjestamme. Koulumme on inklusiivinen yhtenäiskoulu. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki erityistä tukea tarvitsevat oppilaat opiskelisivat yleisopetusluokissa. Meidän koulussamme on edelleen erityisopetuksen pienryhmiä niille oppilaille, jotka haasteidensa vuoksi eivät kykene opiskelemaan yleisopetuksen ryhmissä. Osa oppilaista opiskelee pienryhmissä kokoaikaisesti ja osa oppilaista vain osan tunneistaan. Lisäksi koulussamme on alkuopetuksessa erillinen pienryhmä lapsille, jotka tarvitsevat koulun aloitukseensa syystä tai toisesta enemmän tukea. Pienryhmien lisäksi koulussamme ahertaa oppilaiden tukena myös kolme laaja-alaista erityisopettajaa. Meillä inklusio on sitä, että kaikki oppilaat

opiskelevat lähikoulussaan tarvitsemillaan tukimuodoilla ja tarvitsemallaan resurssilla.

Inklusio on toimiva, mikäli siitä tehdään toimiva. Oikein mitoitettu resurssi mahdollistaa inklusion ja liian vähäinen resurssi taas tuhoaa kauniin ajatuksen. Meillä mietitään jatkuvasti, miten ja millä keinoin voisimme vieläkin paremmin tukea oppilaitamme. Kehittelemme erilaisia tukiratkaisuja ja järjestelemme resursseja uudelleen. Kokeilemme, välillä onnistumme ja välillä epäonnistumme. Tästä mielestäni inklusiossa onkin kysymys. Se ei saa olla kiveen hakattu ajatusmalli vaan muuntuva ja joustava oppilaan tuen tarpeeseen vastaava pedagoginen ratkaisu. Väkisin ja liian vähäisellä resurssilla ylläpidettynä inklusiivisuus saattaa kääntyä myös itseään vastaan.

Koulussamme kokeillaan ja kehitellään erilaisia malleja toimia pedagogisesti kaikkien oppijoiden hyväksi. Olen saanut olla mukana kolmivuotisessa inkluusioprojektissa vuosina 2017–2020. Tässä kokeilussa koulumme yleisopetuksen ensimmäinen luokka sekä erityisopetuksen pienryhmä yhdistyivät kokoaikaisesti. Kuljimme yhtenäisenä inkluusiivisena ryhmänä oppilaiden kolme ensimmäistä kouluvuotta. Luokassa työskenteli luokanopettaja, erityisluokanopettaja, kaksi ryhmäkohtaista koulunkäynninohjaajaa sekä kehitysvammaisten oppilaiden henkilökohtaiset avustajat. Oppilaita ryhmässä oli 18.

Arkemme ei todellakaan ollut pelkästään ruusuilla tanssimista. Syyslukukausi 2017 oli kaiken kaikkiaan haasteellinen ja raskas. Olimme intoa puhkuen tehneet luokanopettajatyöpäriini kanssa jo edeltävänä kesänä suunnitelmat siitä, miten lähdemme syksyllä opettamaan ja mitä. Saadessamme ryhmän käsiimme huomasimme, että kaikki suunnitelmamme oli tehty liian vaaleanpunaisten silmälasien kanssa. Ryhmämme oli niin heterogeeninen ja vaativa, että suunnitelmamme sai laittaa suoraan roskiin. Jätimme taka-alalle kirjainten opettelun ja keskityimme täysin koululaisena olemiseen sekä ryhmädynamiikkaan. Jos olisin ollut yksin pedagogisessa vastuussa, en olisi uskaltanut tehdä noin järeää päätöstä. Meitä oli kuitenkin kaksi pedagogisen vastuun kantavaa ja teimme päätöksen yhdessä. Ratkaisu osoittautui myöhemmin oikeaksi. Oppilaamme saivat joka tapauksessa opeteltua kirjaimet ihan samassa tahdissa kuin muutkin. He, joilla oli mahdollisuus oppia lukemaan ja kirjoittamaan, sen myös oppi-

vat. Tämä mahdollistui, kun perusasiat saatiin kuntoon.

Haasteellista oli myös tiimityö. Käytännössä viisi toisilleen melko tuntematonta naista aloitti elokuussa 2017 täydellä rytinällä. Yhtäkkiä meidän olisi pitänyt joustavasti osata työskennellä yhdessä, tiiminä. Meillä ei ollut aikaa harjoitella tiimityötä, vaan arjestamme muodostui harjoitteluareenamme. Ensimmäinen vuosi meni harjoitellessa. Arkemme oli jatkuvaa kompromissia. Kukaan meistä ei voinut tehdä asioita enää yksin ja vain omalla tyyllillään. Kaikkien piti opetella joustamaan ja tekemään yhdessä. Piti opetella keskustelemaan ja kuuntelemaan. Onneksi meillä oli aika puolellamme. Projektin aikana opimme toimimaan tiiminä jopa niin hyvin, etteivät edes kesken yhteistä matkaa eteemme tulleet henkilövaihdokset meitä horjuttaneet. Tiimimme toivotti uudet jäsenet lämpimästi tervetulleiksi.

Helpolla emme itseämme päästäneet, sillä olimme laittaneet itsellemme kunnianhimoisen tavoitteen toimia oppikirjattomana luokkana. Näin toimimmekin, ja oppilaat valmistivat itse upeat oppikirjansa. Työmäärä näiden oppilaiden valmistamien kirjojen takana oli meillä aikuisilla kuitenkin valtava. Samat tehtävät tehtiin kolmena eri versiona: toiminta-alueittain opiskeleville omansa, erityisen tuen oppilaille omansa ja yleisen tuen oppilaille omansa. Kyniä kului, ideoita sinkoili ja kopio-kone lauloi. Näin jälkeen päin ajateltuna tämä oli ihan silkkaa hulluutta mutta ihanaa sellaista! Kaikki ryhmämme oppilaat saivat eteensä heidän taidoilleen mittatilauksena tuotettuja tehtäviä, ja annoinkin tehtävillemme nimen ”lap-

sen kokoiset tehtävät”.

Oman haasteensa arkemme toimivuuteen toivat myös joka vuosi ryhmäämme saapuneet uudet oppilaat. Olen kuntamme ainoa erityisluokanopettaja, jonka virkavastuulla on toiminta-alueittain opiskelevat oppilaat. Tämä aiheutti sen haasteen, että esimerkiksi kolmantena yhteisenä vuotena luokassamme osa oppilaista oli kolmasluokkalaisia, mutta joukossa oli myös toista luokkaa käyviä ja ensimmäisen luokan oppilaita. Viimeisenä yhteisenä vuotena oppilaiden erilaisten tarpeiden ja tavoitteiden määrä alkoi olla jo niin suuri, että työmäärä kävi ajoittain kohtuuttoman kovaksi. Opetuksen laatu ei saanut kärsiä, ja jokaiselle oppilaalle oli taattava juuri hänen taidoilleen ja kyvyilleen sopivin tapa omaksua asioita. Oppimateriaalia eriytettiin voimakkaasti, ja illat menivät työn merkeissä.

Upea pedagoginen ajatuksemme alkoi hiljakseen kääntyä meitä vastaan liian heterogeenisen ja ikäjakaumaltaan sekä

tarpeiltaan hyvin vaativan oppilasryhmän kanssa. Oli haasteellista yrittää niivoa opetusta niin, että samasta opetettavasta asiasta oppia olisi ammentanut yleisopetuksen kolmasluokkalainen ja erityistarpeinen ekaluokkalainen. Sekä minä että luokanopettajakollegani tiesimme kolmantena vuotena saavutta-neemme kokeilussa rajan. Elokuussa 2020 tiemme erkanivat ja jatkoimme omien oppilaidemme kanssa tahoillamme.

Päätös tuntui silloin, ja tuntuu edelleen, järkevältä. Näin inklusion kuuluu-kin toimia – joustavasti. Me saimme mahdollisuuden kokeilla, mutta meitä ei pakotettu jatkamaan, kun koimme, että inklusion ajatus kääntyi meitä vastaan. Me saimme kuitenkin parhaat palat. Nuo palat kantavat oppilaita edelleen. He moikkaavat välitunneilla, kyselevät kuulumisia ja ennen kaikkea hyväksyvät toisensa sellaisina kuin ovat! Tällä kokemuksella kannustan rohkeasti kokeilemaan. Kouluarjesta saattaa tulla erityisen iloista!

Kirjoittaja

Päivi Neitola, erityisluokanopettaja
Tähtikunnan koulu, Sodankylä
paivi.neitola@edu.sodankyla.fi

Kirjoittajan kuva: Päivi Neitola.